

1940-1945: BEZETTING EN BEVRIJDING NABIJ DE IJSSELMOND

De IJssel, die zoveel eeuwen Kamper stadsgeschiedenis heeft begeleid, was ook in de benarde jaren 1940-1945 getuige van tal van gebeurtenissen, die het lot van de Kamper mensen langs haar oevers in die jaren tekenden. Deze Kamper Almanak 1995 willen wij mede in het teken plaatsen van 50 jaar bevrijding van onze stad uit de kluisters van de bezetting door Nazi-Duitsland. Daarbij nemen wij dan de IJssel als kapstok van wat Kampen in de bezettingsjaren ervoer, tot na de aprildagen van 1945, toen de euforie van het aanbreken van een nieuw, vrij en hoopvol tijdperk, de bittere herinneringen van vijf bezettingsjaren in de schaduw stelde.

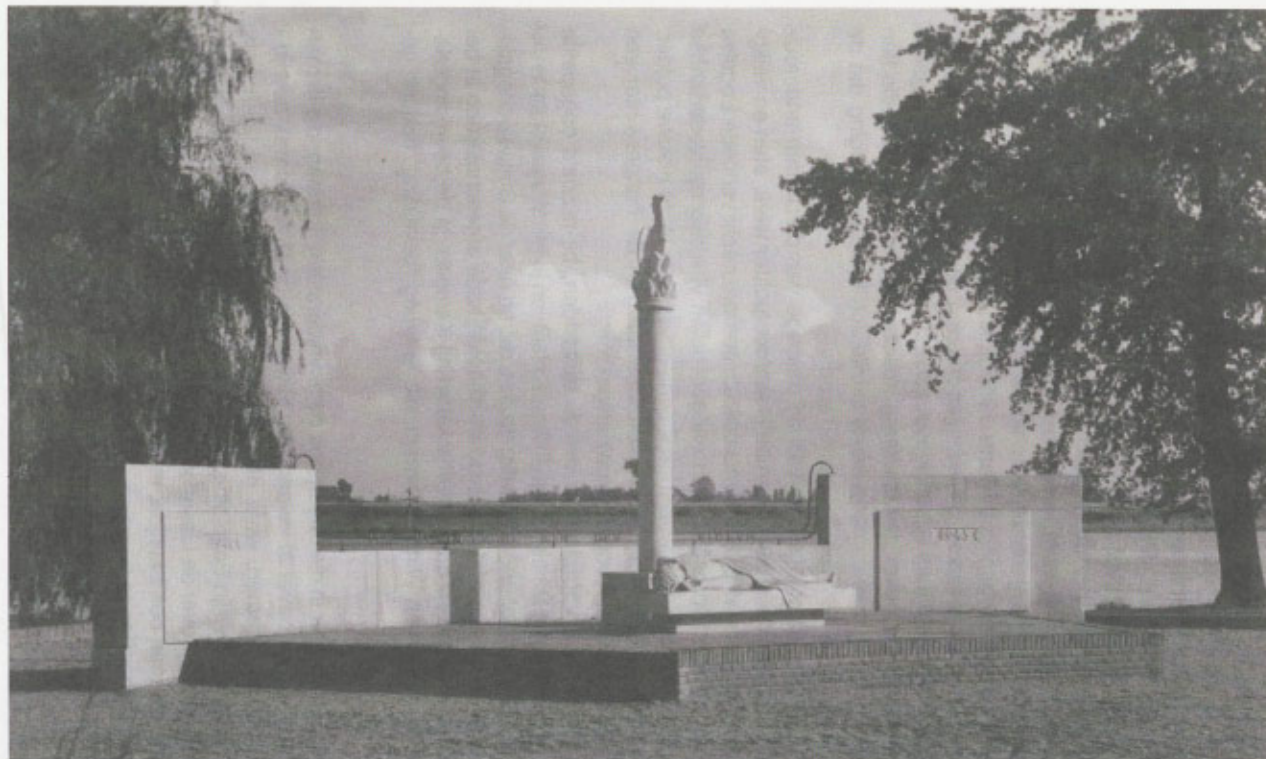
Het begon in de vroege morgen van 10 mei 1940, toen de IJsselbrug door de Nederlandse militairen werd opgeblazen om de vijand in zijn opmars te hinderen. Het schokte de Kampenaren letterlijk en figuurlijk, maar toen in november 1942 zich praktisch alle Joodse Kampenaren over de IJsselbrug naar de trein lieten leiden, die hen uiteindelijk naar de vernietigingskampen van de nazi's zou brengen, ontging dat de meeste Kampers.

De IJsselbrug was echter ook getuige van de passage van duizenden onderduikers in de jaren 1942 tot en met 1944, die in de Noordoostpolder werk, eten en veiligheid zochten. Onder hen bevonden zich soms ook als boerenknecht verklede Engelse piloten, die na een parachutesprong uit hun aangeschoten vliegtuig op Nederlandse bodem waren geland en nu op weg waren naar een schuilplaats in de nieuwe polder. En een nieuw legertje trekkers volgde over de IJsselbrug in de hongerwinter van 1944/45, op zoek naar mondkost voor hun gezinnen.

Een nog triestere schare vormde evenwel de duizenden, bij razzia's opgepakte dwangarbeiders uit Rotterdam, Den Haag en kleinere plaatsen in het Westen, die in oktober en november 1944 in rijnen, onvrijwillig op weg waren naar de Duitse oorlogsindustrie. Een toevallig onder hen ondeckte Jood werd op de kade afgeschoten en in het water van de IJssel geschopt. Zo dreeven in de IJssel bij Kampen, in de bevrijdingsdagen van 1945 ook de lijken van Windesheimers, die te vroeg "bevrijding" hadden gevierd.

Toch droeg het IJsselwater in die dagen ook de bevrijders van Kampen, die in roeiboortjes van de IJsselmuider oever af - waar men al wel van de Duitsers was bevrijd - aan de Kamper zijde aankwamen, waar de vijand juist zijn hakken had laten zien. Kampen kon op 17 april 1945 zijn Bevrijding vieren. Reeds op 12 mei 1945 stuurde de Kamper bevolking per schip over de IJssel en het IJsselmeer, 25 ton voedsel. In allerijl bijeen gebracht om het toen ook bevrijde, maar nog wel hongerende Amsterdam van noodzakelijke levensbehoeften te voorzien. Zo zorgde de IJssel ook voor een positief uitgeleide uit de jaren van oorlog en bezetting in de Kamper geschiedenis.

Hans Wiersma

Op 4 mei 1949 werd in het plantsoentje langs de De La Sablonièrekade het door burgerij en gemeente bekostigde monument onthuld, dat voortaan de centrale plaats zal zijn voor de herdenking van de gevallen in de jaren van oorlog en verzet, 1940-1945, en van de herwonnen vrijheid. Het werd ontworpen en vervaardigd door de Nederlandse beeldhouwer Hildo Krop, geboren in 1884 te Steenwijk, overleden in 1970 te Amsterdam.